

Jednorazowe odszkodowanie z ubezpieczenia wypadkowego

Wioletta Witoszko

Oficyna

a Wolters Kluwer business

Jednorazowe odszkodowanie z ubezpieczenia wypadkowego

Prawo jest na naszej stronie!

www.profinfo.pl
www.wolterskluwer.pl

- codzienna aktualizacja
- pełna oferta
- zapowiedzi wydawnicze
- rabat na zamówienia zbiorcze do negocjacji
- uproszczony sposób zakupu e-mailem:
zamowienia.internet@wolterskluwer.pl

Jednorazowe odszkodowanie z ubezpieczenia wypadkowego

Wioletta Witoszko

Oficyna

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2010

Praca naukowa finansowana ze środków własnych Wydziału Prawa
Uniwersytetu w Białymstoku

Stan prawny na dzień 1 grudnia 2009 r.

Wydawca:
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący:
Joanna Maż

Opracowanie redakcyjne:
JustLuk

Korekta:
Justyna Mroczkowska

Skład, łamanie:
JustLuk, Justyna Szumięł, Łukasz Drzewiecki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2010

ISBN: 978-83-264-0221-0
ISSN: 1897-4392

Wydane przez:
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Redakcja Książek
01-231 Warszawa, ul. Płocka 5a
tel. (022) 535 80 00, (022) 535 82 00
31-156 Kraków, ul. Zacisze 7
tel. (012) 630 46 00
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
Księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Od Autorki.....	15
Wstęp.....	17
Rozdział I	
Pojęcie jednorazowego odszkodowania z ubezpieczenia	
wypadkowego.....	25
1. Wprowadzenie.....	25
2. Stan prawny przed 1968 r.....	29
3. Charakterystyka jednorazowego odszkodowania	
z ubezpieczenia wypadkowego	31
4. Pojęcie odszkodowania według prawa cywilnego	33
5. Wnioski.....	41
Rozdział II	
Krąg osób uprawnionych do jednorazowego odszkodowania	44
1. Pojęcie ubezpieczonego	44
2. Członkowie rodziny ubezpieczonego (rencisty)	52
3. Wnioski.....	60
Rozdział III	
Definicje wypadków przy pracy.....	63
1. Pojęcie wypadku przy pracy.....	63
1.1. Wprowadzenie.....	63
1.2. Nagłe zdarzenie	64

1.3. Przyczyna zewnętrzna.....	70
1.3.1. Pojęcie przyczyny zewnętrznej.....	70
1.3.2. Rodzaje przyczyn zewnętrznych	71
1.4. Definicja urazu.....	79
1.4.1. Szkoda na osobie w definicji urazu.....	79
1.4.2. Czynniki zewnętrzny w definicji urazu	83
1.5. Związek z pracą	84
1.5.1. Zakres okoliczności związanych z pracą.....	84
1.5.2. Rodzaje związków z pracą.....	88
2. Wypadek traktowany na równi z wypadkiem przy pracy	91
3. Niepracowniczy wypadek przy pracy	93
4. Wnioski.....	99

Rozdział IV

Wyłączenie prawa do jednorazowego odszkodowania.....	103
1. Wprowadzenie	103
2. Naruszenie przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia (art. 21 ust. 1 ustawy wypadkowej).....	105
2.1. „Wyłączne” naruszenie przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia	105
2.2. Naruszenie przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia.....	108
2.3. Wina ubezpieczonego.....	109
2.4. Ciężar dowodu.....	111
3. Stan nietrzeźwości lub pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych.....	114
4. Odmowa poddania się badaniu.....	117
5. Pozostałe przesłanki wyłączenia prawa do świadczeń wypadkowych.....	118
6. Wnioski.....	121

Rozdział V

Pojęcie choroby zawodowej.....	124
1. Wprowadzenie.....	124
2. Wykaz jako element formalny definicji choroby zawodowej.....	129
3. Przyczyny choroby zawodowej	135
4. Związek z pracą	140
5. Wnioski.....	146

Rozdział VI

Przesłanki jednorazowego odszkodowania przysługującego ubezpieczonemu	150
1. Rys historyczny	150
2. Stały lub długotrwały charakter uszczerbku na zdrowiu	159
3. Pojęcie uszczerbku na zdrowiu	163
4. Stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu spowodowany wypadkiem przy pracy	166
5. Stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu spowodowany chorobą zawodową	167
6. Stały i długotrwały uszczerbek na zdrowiu a pojęcie szkody.....	169
7. Wnioski.....	172

Rozdział VII

Przesłanki jednorazowego odszkodowania przysługującego członkom rodziny	176
1. Przesłanki jednorazowego odszkodowania przysługującego małżonkowi	176
2. Przesłanki jednorazowego odszkodowania przysługującego dzieciom	185
3. Przesłanki jednorazowego odszkodowania przysługującego pozostałym członkom rodziny	194
4. Wnioski.....	198

Rozdział VIII

Wysokość jednorazowego odszkodowania	202
1. Wprowadzenie.....	202
2. Wysokość jednorazowego odszkodowania przysługującego ubezpieczonemu	205
2.1. Ocena procentowa stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu	205
2.2. Zasady ustalania kwoty jednorazowego odszkodowania.....	211
3. Pogorszenie się stanu zdrowia jako przesłanka zwiększenia wysokości jednorazowego odszkodowania przysługującego ubezpieczonemu.....	220
4. Wysokość jednorazowego odszkodowania przysługującego członkom rodziny.....	223
5. Obniżenie wysokości jednorazowego odszkodowania	228
6. Wnioski.....	230

Rozdział IX

Charakter prawny jednorazowego odszkodowania	234
1. Charakter prawny jednorazowego odszkodowania z ustawy wypadkowej z 1968 r.	234
2. Charakter prawny jednorazowego odszkodowania z ustawy wypadkowej z 1975 r.	237
3. Charakter prawny jednorazowego odszkodowania z ustawy wypadkowej z 2002 r.	244
4. Jednorazowe odszkodowania z ustawy wypadkowej a odszkodowania cywilnoprawne	250
5. Jednorazowe odszkodowania a pozostałe świadczenia z ustawy wypadkowej	259
6. Wnioski	263

Rozdział X

Uzupełniające świadczenia cywilnoprawne a jednorazowe odszkodowanie	268
1. Dopuszczalność dochodzenia uzupełniających świadczeń cywilnoprawnych	268
2. Wysokość uzupełniających świadczeń cywilnoprawnych a jednorazowe odszkodowanie	283
2.1. Pojęcie i przesłanki potrącenia jednorazowego odszkodowania z uzupełniających świadczeń cywilnoprawnych	283
2.2. Przyczynienie się poszkodowanego do powstania lub zwiększenia szkody a potrącenie jednorazowego odszkodowania	289
3. Wnioski	293
Zakończenie	297
1. Wnioski <i>de lege lata</i>	297
2. Wnioski <i>de lege ferenda</i>	316
Bibliografia	319
Wykaz orzeczeń	333

Wykaz skrótów

Akty normatywne

dekret z 1954 r.	– dekret z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 97)
k.c.	– ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
k.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
k.k.w.	– ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
k.p.	– ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.)
k.p.c.	– ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296)
k.r.o.	– ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.)
p.u.s.p.	– ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 z późn. zm.)
rozporządzenie z dnia 18 czerwca 1968 r.	– rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 1968 r. w sprawie jednorazowych odszkodowań i innych świadczeń przysługujących w razie wypadku przy pracy (Dz. U. Nr 22, poz. 144)

- rozporządzenie z dnia 18 czerwca 1968 r. (2) – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 1968 r. w sprawie rozciągnięcia przepisów ustawy o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy na choroby zawodowe (Dz. U. Nr 22, poz. 145)
- rozporządzenie z dnia 12 sierpnia 1968 r. – rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z dnia 12 sierpnia 1968 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, szczegółowych zadań, trybu postępowania i trybu kierowania na badania przez te komisje, zasad orzekania o inwalidztwie oraz sposobu powoływania i zasad wynagradzania członków komisji lekarskich i lekarzy działających w zakresie orzecznictwa inwalidzkiego (Dz. U. z 1972 r. Nr 10, poz. 61)
- rozporządzenie z dnia 18 listopada 1983 r. – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 listopada 1983 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. Nr 65, poz. 294 z późn. zm.)
- rozporządzenie z dnia 15 października 1991 r. – rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 października 1991 r. w sprawie zasad i trybu przyznawania świadczeń odszkodowawczych przysługujących w razie utraty życia lub poniesienia uszczerbku na zdrowiu albo szkody w mieniu podczas udzielania lub w związku z udzielaniem pomocy Policji, Urzędowi Ochrony Państwa lub Straży Granicznej (Dz. U. Nr 98, poz. 437)
- rozporządzenie z dnia 28 lipca 1998 r. – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lipca 1998 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy oraz sposobu ich dokumentowania, a także zakresu informacji zamieszczanych w rejestrze wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 115, poz. 744 z późn. zm.)
- rozporządzenie z dnia 31 sierpnia 1998 r. – rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 sierpnia 1998 r. w sprawie zasad i trybu przyznawania odszkodowań przysługujących w razie utraty

- rozporządzenie z dnia 30 lipca 2002 r. – życia albo poniesienia uszczerbku na zdrowiu lub szkody w mieniu podczas udzielania pomocy Straży Granicznej lub w związku z jej udzieleniem (Dz. U. Nr 118, poz. 767)
- rozporządzenie z dnia 18 grudnia 2002 r. – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2002 r. w sprawie wykazu chorób zawodowych, szczegółowych zasad postępowania w sprawach zgłaszania podejrzenia, rozpoznawania i stwierdzania chorób zawodowych oraz podmiotów właściwych w tych sprawach (Dz. U. Nr 132, poz. 1115)
- rozporządzenie z dnia 30 czerwca 2009 r. – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, trybu postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania (Dz. U. Nr 234, poz. 1974)
- rozporządzenie z dnia 1 lipca 2009 r. – rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. Nr 105, poz. 869)
- rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie ustalania okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 105, poz. 870)
- u.e.r. – ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 z późn. zm.)
- u.p.z.e. z 1968 r. – ustawa z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 3, poz. 6)
- u.s.r. – ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 z późn. zm.)
- ustawa odszkodowawcza – ustawa z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wy-

- ustawa scaleniowa – padków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji (Dz. U. Nr 53, poz. 345 z późn. zm.)
- ustawa systemowa – ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. RP Nr 51, poz. 396)
- ustawa wypadkowa z 1968 r. – ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 z późn. zm.)
- ustawa wypadkowa z 1975 r. – ustawa z dnia 23 stycznia 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 3, poz. 68 z późn. zm.)
- ustawa wypadkowa – ustawa z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (tekst jedn.: Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 z późn. zm.)
- ustawa wypadkowa – ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322)
- u.ś.o.s.w. – ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową (Dz. U. Nr 83, poz. 760 z późn. zm.)
- u.z.w.p. – ustawa z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. Nr 199, poz. 1674 z późn. zm.)
- zarządzenie z dnia 29 października 1968 r. – zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 29 października 1968 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania trwałego uszczerbku na zdrowiu dla celów wypłaty jednorazowych odszkodowań i świadczeń wyrównawczych pracownikom poszkodowanym wskutek wypadków przy pracy (M.P. Nr 49, poz. 343)

Czasopisma

AMSiK	– Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii
Apel.-Lub.	– Apelacja Lubelska
Gaz. SiP	– Gazeta Sądowa i Penitencjarna
KPP	– Kwartalnik Prawa Prywatnego
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
M.P.Pr.	– Monitor Prawa Pracy
M.P.Pr.-wkł.	– Monitor Prawa Pracy – wkładka
NP	– Nowe Prawo
ONSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
OP	– Ochrona Pracy
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego (wybór z lat międzywojennych)
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSNP-wkł.	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy – wkładka
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PA	– Problemy Alkoholizmu
PiM	– Prawo i Medycyna
PiP	– Państwo i Prawo
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PPiPS	– Z Problematyki Prawa Pracy i Polityki Socjalnej
P. Społ.	– Polityka Społeczna
Pr. Pracy	– Prawo Pracy
PS	– Przegląd Sądowy
PS-wkł.	– Przegląd Sądowy – wkładka

PUG	- Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PUSiG	- Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych
RPEiS	- Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
Rzeczposp.	- Rzeczpospolita
St. Prac.	- Służba Pracownicza
St. Pr.-Ek.	- Studia Prawno-Ekonomiczne
St.Pr.PiPSP	- Studia z zakresu prawa pracy i polityki społecznej
WU	- Wiadomości Ubezpieczeniowe

Inne

Dz. U.	- Dziennik Ustaw
FUS	- Fundusz Ubezpieczeń Społecznych
MOP	- Międzynarodowa Organizacja Pracy
M.P.	- Monitor Polski
MSKCiPZ	- Międzynarodowa Statystyczna Klasyfikacja Chorób i Problemów Zdrowotnych
NSA	- Naczelny Sąd Administracyjny
PIS	- Państwowa Inspekcja Sanitarna
SA	- Sąd Apelacyjny
SN	- Sąd Najwyższy
TK	- Trybunał Konstytucyjny
TUS	- Trybunał Ubezpieczeń Społecznych
WHO	- Światowa Organizacja Zdrowia
ZUS	- Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Od Autorki

Książka ta jest częściowo zmodyfikowaną wersją rozprawy doktorskiej, obronionej w dniu 26 marca 2009 r. na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku.

Pragnę złożyć podziękowania mojemu promotorowi – Panu prof. dr. hab. Bogusławowi Cudowskiemu za opiekę naukową. O przyjęcie podziękowań proszę również recenzentów rozprawy doktorskiej – Pana prof. dr. hab. Waleriana Sanetrę oraz Panią prof. dr. hab. Małgorzatę Gersdorf, których uwagi i sugestie wpłynęły na ostateczny kształt niniejszej książki. Za cenne wskazówki jestem wdzięczna także pracownikom i doktorantom Katedry Prawa Pracy Uniwersytetu w Białymstoku.

Wyjątkową rolę podczas przygotowywania tej pracy odegrali Moi Bliscy. Serdecznie dziękuję Im za nieustające wsparcie i wyrozumiałość.

Wioletta Witoszko

Wstęp

Naprawienie szkody na osobie związanej z pracą było i jest chronione w sposób szczególny poprzez ustanowienie korzystniejszych rozwiązań w unormowaniach odrębnych od przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.), zaś obecnie poprzez wyodrębnienie ubezpieczenia wypadkowego. Jednym ze świadczeń funkcjonujących w systemie ubezpieczenia wypadkowego jest jednorazowe odszkodowanie. Zostało ono wprowadzone w ustawie z dnia 23 stycznia 1968 r. o świadczeniach pieniężnych przysługujących w razie wypadków przy pracy (Dz. U. Nr 3, poz. 68 z późn. zm.) i następnie było uregulowane w ustawie z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (tekst jedn.: Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 z późn. zm.). Obecna ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322) zmodyfikowała unormowanie jednorazowego odszkodowania. Zasadniczo normatywny kształt jednorazowego odszkodowania we wszystkich tych ustawach jest podobny, jednak z zastrzeżeniem, iż obecnie przyjęto odmienną koncepcję tego świadczenia. Z uwagi na jego kontekst prawny jednorazowe odszkodowanie było i pozostaje nadal w obszarze zainteresowania prawa pracy, prawa ubezpieczeń społecznych oraz prawa cywilnego.

Zmiana stanu prawnego z dniem 1 stycznia 2003 r., w którym na nowo ukształtowano jednorazowe odszkodowanie, skłania do podjęcia analizy jego unormowań. Rozważania na temat problematyki jednorazowego odszkodowania koncentrują się na jednorazowym odszkodowaniu według przepisów obowiązującej ustawy wypadkowej, jednak w celach porównawczych zostaną uwzględnione także inne obowiązujące uregu-

lowania dotyczące odszkodowania wypadkowego. Ustawa wypadkowa stanowi podstawową regulację w tym zakresie, gdyż obejmuje największą grupę osób spośród zatrudnionych, ale także dlatego, iż niektóre odrębne ustawy odwołują się do niej w zakresie przez nie uregulowanym.

Problematyka jednorazowego odszkodowania zostanie przedstawiona w zestawieniu z odszkodowaniami cywilnoprawnymi oraz pozostałymi świadczeniami ubezpieczeniowymi z ustawy wypadkowej. Pominięte zostaną kwestie proceduralne związane z dochodzeniem jednorazowego odszkodowania, które wymagałyby odrębnego omówienia.

Z uwagi na genezę odszkodowań wypadkowych istotne jest odwołanie się do regulacji odszkodowań cywilnoprawnych. Szkada, którą obecnie pokrywa jednorazowe odszkodowanie, wcześniej (a ściślej przed dniem 1 stycznia 1969 r.) mogła być kompensowana przez roszczenia z kodeksu cywilnego. Pojawia się więc pytanie, czy jednorazowe odszkodowanie miało zastąpić dochodzenie roszczeń cywilnoprawnych.

Innego źródła uregulowania jednorazowego odszkodowania można upatrywać w tym, iż unormowanie tego świadczenia w ustawie wypadkowej z 1968 r. spowodowało, że w art. 24 postanowiono o wygaśnięciu umów ubezpieczenia pracowników w zakresie następstw nieszczęśliwych wypadków, które wcześniej były zawierane przez zakłady pracy w celu zapewnienia wypłaty dodatkowych świadczeń w razie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej. Należy zauważyć, że przesłanki warunkujące nabycie prawa do jednorazowego odszkodowania, wynikające z ustawy wypadkowej z 1968 r. takie jak: stwierdzenie trwałego uszczerbku na zdrowiu lub określonej grupy inwalidztwa oraz zasady ustalania wysokości świadczenia, zostały ukształtowane schematycznie i podobnie do warunków uzyskania świadczenia z ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków.

Na ukształtowanie się katalogu świadczeń z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej wpływ miała nie tylko zmiana koncepcji co do rodzajów świadczeń (uzupełnienie o świadczenia odszkodowawcze obok istniejących świadczeń z ubezpieczenia społecznego), ale także poszukiwanie przez ustawodawcę sposobu na przeniesienie ciężaru wypłaty niektórych świadczeń na pracodawcę, co miało oddziaływać prewencyjnie na ograniczenie liczby takich zdarzeń losowych. Do czasu wejścia w życie ustawy wypadkowej z 1968 r. pracodawca nie był bowiem zobowiązany do wypłaty świadczeń wypadkowych, które przysługiwały z ubezpieczenia społecznego. Na kształtowanie się modelu jednorazowego odszkodowania

wpływ miał także ustrój społeczno-gospodarczy, w którym najpierw tylko pracownicy uspołecznionego zakładu pracy mogli uzyskać świadczenia z ustawy wypadkowej z 1968 r. Następnie utrzymano odpowiedzialność uspołecznionego zakładu pracy za wypłatę niektórych świadczeń wypadkowych, w tym jednorazowego odszkodowania, które obciążało ten zakład i w związku z tym miało wpływać na zainteresowanie przezeń poprawą warunków bezpieczeństwa i higieny pracy. W ustawie wypadkowej z 1975 r. pracownikom nieuspołecznionego zakładu pracy przyznano prawo do jednorazowego odszkodowania wypłacanego przez ZUS. Regulacje prawne omawianego świadczenia wypadkowego były podstawą do zróżnicowanej oceny charakteru prawnego oraz funkcji jednorazowego odszkodowania, które uznawane było za roszczenie przysługujące ze stosunku pracy lub jako świadczenie ubezpieczeniowe albo – z uwagi na wskazany kontekst normatywny – traktowane jako świadczenie cywilnoprawne.

Jednorazowe odszkodowanie było przedmiotem sporego zainteresowania ze strony doktryny i judykatury, jednak wiele wyrażonych poglądów dotyczy jego poprzednich unormowań. W większości były to opracowania zajmujące się zagadnieniem jednorazowego odszkodowania w sposób wycinkowy i przedstawiające tylko wybrany problem. Analizę problematyki jednorazowego odszkodowania w szerszym zakresie podejmowali: U. Jackowiak¹, J. Brol² i R. Korolec³. Znaczenie omawianej instytucji znajduje także potwierdzenie w dość bogatej judykaturze. Zmiany w uregulowaniu jednorazowego odszkodowania, szczególnie w zakresie wysokości odszkodowania oraz jego charakteru prawnego, powodują, że dotychczasowe rozważania w znacznej części są nieaktualne. W obecnym stanie prawnym literatura na temat ustawy wypadkowej jest dość skromna i nie ma całościowych opracowań dotyczących problematyki jednorazowego odszkodowania. Dla wyjaśnienia jednak wątpliwości wynikających z obecnej regulacji jednorazowego odszkodowania należało odwołać się w szerokim zakresie do poprzednich ustaw wypadkowych oraz uwzględnić dorobek doktryny i judykatury.

¹ U. Jackowiak, *Wyrównanie szkód niemajątkowych spowodowanych wypadkami przy pracy*, Warszawa–Poznań 1975.

² J. Brol, *Společno-prawne problémy systému świadczeń i odszkodowań wypadkowych*, *Acta Universitatis Lodzianis, Folia Iuridica* 1982, nr 8; tenże *Rekompensata szkody na osobie pracownika. Wybrane zagadnienia społeczno-prawne*, RPEiS 1988, z. 4.

³ R. Korolec, *Kompensata szkody na osobie pracownika*, cz. I, Warszawa 1968; tenże *Kompensata szkody na osobie pracownika*, cz. II, Warszawa 1969.

Celem rozważań jest analiza unormowania jednorazowego odszkodowania przysługującego ubezpieczonemu z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu doznanego wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej oraz jednorazowego odszkodowania przyznanego członkom rodziny w razie śmierci ubezpieczonego lub rencisty spowodowanej wystąpieniem wymienionych zdarzeń. Istotne jest ustalenie, czy jednorazowe odszkodowanie może spełniać funkcję kompensacyjną w rozumieniu odszkodowań cywilnoprawnych. Kolejną kwestią jest określenie rodzaju szkody, która może być kompensowana przez jednorazowe odszkodowanie. Przedstawione zagadnienia mogą budzić wątpliwości z punktu widzenia zadań realizowanych przez świadczenia ubezpieczeniowe, których celem jest łagodzenie skutków wynikających z wystąpienia ryzyka ubezpieczeniowego (utrata wynagrodzenia za pracę, utrata żywiciela), polegających na trudnościach w uzyskaniu środków utrzymania. Ponadto w systemie świadczeń ubezpieczeniowych (społecznych) nie operuje się pojęciem szkody i odszkodowania i w związku z tym świadczenie ubezpieczeniowe nie przysługuje z tytułu szkody. Można więc postawić pytanie, czy jednorazowe odszkodowanie z ustawy wypadkowej spełnia funkcję świadczenia ubezpieczeniowego, czy jednak funkcję kompensacyjną właściwą odszkodowaniu.

Teżą, która zostanie poddana analizie, jest stwierdzenie, że jednorazowe odszkodowanie przysługujące ubezpieczonemu jest środkiem kompensaty uszczerbku na zdrowiu w wymiarze majątkowym i niemajątkowym. Kolejną tezą jest ustalenie, iż przyznanie jednorazowego odszkodowania przysługującego członkom rodziny może nie być związane z kompensatą szkody, ale z wystąpieniem ryzyka ubezpieczeniowego. W związku z tym jednorazowe odszkodowanie przyznawane członkom rodziny może być niewystarczającym środkiem kompensaty szkody, która powstała w wyniku śmierci ubezpieczonego, gdyż jego wysokość w niewielkim stopniu pozostaje w relacji do doznanej przez nich szkody.

Rozważania należało rozpocząć od wskazania uwarunkowań prawnych jednorazowego odszkodowania z ustawy wypadkowej. Do dalszej analizy przydatne będzie także scharakteryzowanie cech pojęcia „odszkodowanie” według prawa cywilnego, które umożliwią porównanie odszkodowania wypadkowego z roszczeniami cywilnoprawnymi i ocenę, czy może ono spełniać podobne funkcje, jakie realizuje odszkodowanie cywilnoprawne.

Kolejnym zagadnieniem jest ustalenie kręgu osób uprawnionych do jednorazowego odszkodowania, który został istotnie rozszerzony. Prawo

do jednorazowego odszkodowania mają bowiem nie tylko pracownicy, jak w poprzednim stanie prawnym, ale również wielu innych ubezpieczonych niebędących pracownikami, którzy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia wypadkowego. W sposób ustawowy został także ukształtowany krąg innych uprawnionych do jednorazowego odszkodowania, czyli członków rodziny ubezpieczonego lub rencisty. Z punktu widzenia funkcji jednorazowego odszkodowania istotne jest ustalenie rodzaju więzi łączących ich z ubezpieczonym.

W dalszej kolejności należy omówić ogólne przesłanki jednorazowego odszkodowania, do których należy wypadek przy pracy, wypadek traktowany na równi z wypadkiem przy pracy, wypadek dotyczący innych ubezpieczonych niż pracownicy oraz choroba zawodowa. Stanowią one przesłanki wyjściowe (generalne) dla wszystkich świadczeń z ustawy wypadkowej. Nie można więc było pominąć tej problematyki, a jednocześnie trudno jest wyjaśnić inne przesłanki prawa do jednorazowego odszkodowania bez analizy pojęcia wypadku przy pracy i choroby zawodowej. Zmiana stanu prawnego doprowadziła do uzupełnienia pojęcia wypadku przy pracy o element szkody na osobie. Istotna będzie także analiza pojęcia nowego rodzaju wypadku przy pracy, który dotyczy innych ubezpieczonych niż pracownicy i został uregulowany w art. 3 ust. 3 ustawy wypadkowej.

Zmiany regulacji prawnej dotyczą także pojęcia choroby zawodowej, która od lipca 2009 r. została zdefiniowana w przepisach ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.). Poprzednia definicja choroby zawodowej została określona w art. 4 ustawy wypadkowej z 2002 r. i składała się z dwóch odmiennych elementów, czyli ustalenia, że choroba zawodowa została wymieniona w odpowiednim wykazie oraz zostały ustalone jej przyczyny wynikające z oddziaływania czynników szkodliwych w środowisku pracy lub sposobu wykonywania pracy. Pojęciowe aspekty choroby zawodowej są dość słabo opracowane w naszej nauce i dlatego uzasadnione było podjęcie semantycznej analizy tego zagadnienia. Natomiast zmiana stanu prawnego w zakresie regulacji problematyki chorób zawodowych powoduje jeszcze więcej wątpliwości.

Z punktu widzenia nabycia prawa do świadczeń z ustawy wypadkowej istotne jest stwierdzenie braku okoliczności wyłączających do nich prawo. W obecnej ustawie wypadkowej katalog tych okoliczności został zmodyfikowany.

Przesłanki nabycia jednorazowego odszkodowania dotyczą pojęcia stałego i długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, które zostały zdefiniowane w ustawie wypadkowej. Istotne znaczenie w ich ocenie odgrywa jednak tabela, która określa ich rodzaje oraz ocenę procentową i stanowi załącznik do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, trybu postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania (Dz. U. Nr 234, poz. 1974). Analizy wymaga ustalenie, jaki rodzaj szkody obejmuje pojęcia stałego i długotrwałego uszczerbku na zdrowiu.

Przesłanki jednorazowego odszkodowania przysługującego członkom rodziny są w większym stopniu złożone, gdyż ich rodzaj zależy od „kategorii” uprawnionej osoby; co świadczy o uwzględnianiu różnego charakteru powiązań z ubezpieczonym (rencistą). Wymienione w ustawie wypadkowej przesłanki omawianego świadczenia mają więc zróżnicowany charakter, gdyż nie są jednolite i nie są utworzone dla całej wspólnoty, jaką jest rodzina, ale stanowią one odrębne warunki, jakie powinien spełnić każdy członek rodziny. Niektóre z nich wymagają oceny takich okoliczności jak prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego, przyczynianie się do utrzymania, inne natomiast są bardziej uproszczone, gdyż należy stwierdzić jedynie brak orzeczonej separacji, określony wiek, ustalone prawo do alimentów na rzecz członków rodziny. W związku z tym, że prawo do jednorazowego odszkodowania przysługującego dzieciom jest uzależnione od spełnienia przesłanek do nabycia renty rodzinnej, powoduje to wiele wątpliwości interpretacyjnych. Taka współzależność obu świadczeń rodzi pewne niekorzystne rozwiązania.

Istotną kwestią w ocenie świadczenia jest także ustalenie zasad obliczania jego wysokości, które w obowiązującej ustawie wypadkowej zostały ukształtowane w nowy sposób. Punktem odniesienia dla obliczenia wysokości jednorazowego odszkodowania jest obowiązujące przeciętne wynagrodzenie za pracę. W przypadku ubezpieczonego istotna jest ocena procentowa uszczerbku na zdrowiu, która następnie, na podstawie przecielicznika za każdy procent tego uszczerbku, pozwoli ustalić jego kwotę. Pojawia się jednak pytanie, co wyraża ustalany na jej podstawie stopień oceny procentowej. Inną kwestią jest uzasadnienie ustalenia określonej kwoty za każdy procent uszczerbku na zdrowiu. W rezultacie powstaje pytanie, czy obliczona w ten sposób kwota świadczenia pozostaje w relacji do rozmiaru doznanej szkody. Określanie stawki za każdy procent uszczerbku

na zdrowiu w przeszłości budziło zastrzeżenia, gdyż ich wysokość była niewspółmierna do wskaźnika inflacji. Istnieją także przykłady w ustawie wypadkowej, w których wysokość jednorazowego odszkodowania jest ustalana bez związku z oceną procentową uszczerbku na zdrowiu. Inaczej jest obliczana wysokość świadczenia w przypadku członków rodziny. Kwota jednorazowego odszkodowania jest ustalona z góry i zależy od „kategorii” uprawnionego członka rodziny. Tego rodzaju mechanizm uniemożliwia ustalenie kwoty odszkodowania adekwatnej do rodzaju oraz rozmiaru szkody.

Przedmiotem dalszych rozważań będzie charakter prawny jednorazowego odszkodowania, a także funkcje realizowane przez odszkodowania wypadkowe. W tym zakresie problematyka jednorazowego odszkodowania jest istotnie złożona i wpływa na nią jej ocena znana z poprzednich ustaw wypadkowych. Zmieniająca się regulacja jednorazowego odszkodowania przyczyniła się do wyrażania zróżnicowanych poglądów na temat charakteru prawnego jednorazowego odszkodowania oraz jego funkcji. W obecnym stanie prawnym jednorazowe odszkodowanie zostało ukształtowane w sposób jednorodny, pojawia się jednak pytanie, jak wpływa to na zakres wyrównania szkód. Pozostają wątpliwości w zakresie funkcji odszkodowań wypadkowych. Pierwszoplanowym zadaniem jest ustalenie, czy jednorazowe odszkodowanie może spełniać funkcję kompensacyjną polegającą na wyrównaniu szkody i jakiego rodzaju szkodę może kompensować. W tym zakresie należy odwołać się także do funkcji realizowanych przez odszkodowania cywilnoprawne, które kompensują szkodę na osobie.

Przedmiotem rozważań będzie także problematyka dochodzenia świadczeń uzupełniających na podstawie kodeksu cywilnego przez ubezpieczonego lub członków jego rodziny w razie, gdy jednorazowe odszkodowanie nie pokryło doznanej szkody. W świetle obecnego stanu prawnego jest to zagadnienie dyskusyjne, gdyż nie jest ono rozstrzygnięte w ustawie wypadkowej. W tym zakresie były przyjmowane różne rozwiązania w poprzednich unormowaniach, gdyż raz istniała możliwość dochodzenia świadczeń na podstawie kodeksu cywilnego, zaś innym razem było to *expressis verbis* wykluczone. Podjęcie wskazanej problematyki jest uzasadnione przede wszystkim z tego względu, iż wiąże się ona z oceną zakresu wyrównanej szkody przez jednorazowe odszkodowanie w zestawieniu z roszczeniami cywilnoprawnymi. W sytuacji gdy jednorazowe odszkodowanie nie pokrywa doznanej szkody, wówczas aktualny staje się problem

dochodzenia świadczeń uzupełniających oraz ewentualnego rozliczenia jednorazowego odszkodowania w zbiegu ze świadczeniami cywilnoprawnymi. Powstają bowiem trudności w rozstrzygnięciu, czy jednorazowe odszkodowanie przysługujące ubezpieczonemu może być potrącone z odszkodowania (art. 444 § 1 k.c.) lub z zadośćuczynienia pieniężnego (art. 445 § 1 k.c.) oraz czy odszkodowanie wypadkowe przyznane członkom rodziny może być odliczone od odszkodowania z art. 446 § 3 k.c.

Problematyka będąca przedmiotem rozważań zostanie przedstawiona na podstawie metody dogmatycznej z wykorzystaniem w szerokim zakresie dorobku doktryny i judykatury oraz metody historycznoprawnej.

Rozdział I

Pojęcie jednorazowego odszkodowania z ubezpieczenia wypadkowego

1. Wprowadzenie

Podstawową i obejmującą najszerzy krąg osób regulacją prawną w zakresie jednorazowego odszkodowania jest ustawa wypadkowa. Jednorazowe odszkodowanie jest jednym z jedenastu świadczeń przysługujących z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej wymienionych w art. 6 ust. 1 ustawy wypadkowej. Wśród nich przeważają świadczenia pieniężne, zaś świadczeniem, które ma być spełnione w naturze, jest zapatrzenie ubezpieczonego w przedmioty ortopedyczne (art. 6 ust. 1 pkt 11 ustawy wypadkowej). Systematyka świadczeń wymienionych w ustawie wypadkowej wskazuje na kolejność oraz rodzaj zaspokajanych potrzeb ubezpieczonego. Najpierw przyznawane są świadczenia w okresie leczenia i rehabilitacji, jak zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne. Kolejnym świadczeniem jest jednorazowe odszkodowanie przysługujące po zakończeniu leczenia i rehabilitacji, jeżeli został stwierdzony stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu. Następnie zasiłek wyrównawczy, który przysługuje jedynie pracownikowi w razie obniżenia jego wynagrodzenia za pracę spowodowanego powstaniem stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu. W dalszej kolejności ubezpieczonemu przysługuje renta z tytułu niezdolności do pracy i renta szkoleniowa z tytułu niezdolności do pracy wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej. W art. 6 ust. 1 pkt 10 i 11 ustawy wypadkowej zostały określone pozostałe świadczenia, które może uzyskać ubezpieczony, jak dodatek pielęgnacyjny, pokrycie kosztów leczenia z zakresu stomatologii i szczepień ochronnych

oraz zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne w granicach określonych innymi przepisami. W systemie świadczeń wypadkowych przewidziane są także świadczenia przysługujące członkom rodziny zmarłego ubezpieczonego (rencisty), do których należą: jednorazowe odszkodowanie (art. 6 ust. 1 pkt 5), renta rodzinna (art. 6 ust. 1 pkt 8) oraz dodatek do renty rodzinnej przyznawanej sierocie zupełnej (art. 6 ust. 1 pkt 9).

Wymienione w ustawie wypadkowej świadczenia pokrywają różnego rodzaju uszczerbki związane z utratą zdrowia lub życia (określane w prawie cywilnym mianem szkody na osobie). Natomiast szkodę na mieniu kompensuje odszkodowanie przysługujące w razie utraty lub uszkodzenia w związku z wypadkiem przedmiotów osobistego użytku oraz przedmiotów niezbędnych do wykonywania pracy (z wyjątkiem utraty lub uszkodzenia pojazdów samochodowych oraz wartości pieniężnych), którego unormowanie zostało wyłączone z ustawy wypadkowej i przeniesione do art. 237¹ § 2 k.p. W konsekwencji ten rodzaj odszkodowania przysługuje tylko pracownikowi.

Obowiązujący katalog świadczeń wypadkowych został włączony do systemu ubezpieczeń społecznych, o czym przesądziła ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 z późn. zm.), która wyodrębniła ubezpieczenie z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej (zwane ubezpieczeniem wypadkowym) jako czwarty rodzaj ubezpieczenia społecznego. W rezultacie ustawa wypadkowa dotyczy szerokiego kręgu osób, które podlegają obowiązkowi ubezpieczenia wypadkowego. Następstwem wprowadzenia ubezpieczenia wypadkowego była także zmiana terminologii na „ubezpieczeniową”, gdyż ustawa wypadkowa posługuje się takimi pojęciami jak ubezpieczony, płatnik składek. Ustawa systemowa wyodrębniła także fundusz wypadkowy, który jest przeznaczony na wypłatę świadczeń z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej (art. 55 pkt 4). W rezultacie świadczenia wypadkowe zostały ukształtowane jako świadczenia ubezpieczeniowe¹.

Ustawa wypadkowa reguluje przesłanki warunkujące nabycie jednorazowego odszkodowania oraz zasady ustalania jego wysokości. Wydane na podstawie delegacji z ustawy wypadkowej rozporządzenie z 18 grudnia 2002 r. określa zasady orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na

¹ W. Sanetra, *O założeniach nowego systemu świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych*, PiZS 2003, nr 3, s. 3.

zdrowiu. Natomiast wysokość jednorazowego odszkodowania jest ustalana na podstawie przeciętnego wynagrodzenia i ogłaszana corocznie w obwieszczeniu ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego (art. 14 ust. 9 ustawy wypadkowej). Regulacja prawna jednorazowego odszkodowania wymaga także stosowania innych ustaw z zakresu ubezpieczeń społecznych. Dotyczy to określenia zakresu pojęcia ubezpieczonego uregulowanego w ustawie systemowej oraz ustalenia warunków nabycia renty rodzinnej na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 z późn. zm.), które stanowią przesłanki jednorazowego odszkodowania przysługującego dzieciom. Postępowanie odwoławcze od decyzji ZUS w sprawie jednorazowego odszkodowania zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy wypadkowej odbywa się w trybie i na zasadach określonych w ustawie systemowej.

Poza unormowaniami o charakterze „powszechnym” czy „podstawowym” istnieją także regulacje prawne jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadków i chorób zawodowych, dotyczące innych grup zawodowych. Należy do nich m.in. ustawa z dnia 16 grudnia 1972 r. o odszkodowaniach przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą w Policji (Dz. U. Nr 53, poz. 345 z późn. zm.), ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 234, poz. 1997 z późn. zm.), ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 z późn. zm.), ustawa z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. Nr 199, poz. 1674 z późn. zm.), ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową (Dz. U. Nr 83, poz. 760 z późn. zm.). Stanowią one odrębne uregulowania od ustawy wypadkowej w zakresie jednorazowego odszkodowania, do których nie mają odpowiedniego zastosowania przepisy ustawy wypadkowej². Istnieją także unormowania, które w części ustalania przesłanek oraz wysokości jednorazowego odszkodowania odwołują się do ustawy wypadkowej³.

² Por. wyrok SN z dnia 13 lipca 2005 r., I UK 314/04, OSNP 2006, nr 9–10, poz. 159, LEX nr 180296 z głosem R. Babińskiej OSP 2006, nr 11, poz. 131.

³ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 z późn. zm.).

W rozważaniach na temat jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej warto odwołać się do regulacji międzynarodowych. Mimo że nie wymieniają one jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, pozwoli to jednak ocenić, jaki przewidują sposób kompensaty szkody. Europejski Kodeks Zabezpieczenia Społecznego⁴ określa świadczenia w związku z wystąpieniem stanu chorobowego; niezdolnością do pracy pociągającą za sobą zawieszenie wypłaty zarobku; całkowitą lub częściową utratą zdolności do zarabkowania powyżej ustalonego stopnia, o ile jest prawdopodobne, że będzie ona trwała lub też powodowała odpowiednie zmniejszenie sprawności fizycznej; utratą środków utrzymania przez wdowę lub dzieci z powodu śmierci żywiciela rodziny (art. 32). Wymienia się także opiekę lekarską, na którą składają się m.in. opieka lekarzy ogólnych i specjalistów, zaopatrzenie w niezbędne środki farmaceutyczne, pobyt w szpitalu, readaptacja medyczna (w tym dostarczenie, utrzymanie i zmiana aparatów protetycznych, ortopedycznych), transport ofiary, zabiegi w miejscu pracy (art. 32 ust. 1 pkt a w związku z art. 36)⁵. Europejski Kodeks Zabezpieczenia Społecznego przewiduje więc jedynie świadczenia z tytułu utraty wynagrodzenia za pracę, pokrycie kosztów leczenia przysługujące pracownikowi, zaś członkom rodziny pracownika zapewnia dostarczenie środków utrzymania.

Konwencje MOP ratyfikowane przez Polskę nie przewidują jednorazowego odszkodowania. Konwencja nr 17 z 1925 r. w sprawie odszkodowania za wypadki przy pracy, przyjęta w Genewie dnia 10 czerwca 1925 r.⁶, w art. 5 stanowi, że odszkodowanie należne w razie wypadków, które spowodowały śmierć lub stałą niezdolność do pracy, zostanie wypłacone w postaci renty. Dodatkowe odszkodowanie przysługuje tym, którzy znajdują się w takim stanie niezdolności do pracy, że wymagają stałej opieki innej osoby (art. 7 konwencji). W konwencji przewiduje się także udzielenie pomocy leczniczej, pomocy chirurgicznej i pomocy farmaceutycznej (art. 9) oraz odszkodowanie dodatkowe odpowiadające przypuszczalnym kosztom dostarczania i odnawiania protez i aparatów ortopedycznych (art. 10).

⁴ Protokół do Europejskiej Konwencji o Zabezpieczeniu Społecznym z dnia 14 grudnia 1972 r. nr 154 (w.): R.A. Henczel, J. Maciejewska, *Podstawowe dokumenty Rady Europy z dziedziny polityki społecznej*, Warszawa 1997, s. 198.

⁵ Zrewidowanego Europejskiego Kodeksu Zabezpieczenia Społecznego z dnia 6 listopada 1990 r. nr 139 (w.): R.A. Henczel, J. Maciejewska, *Podstawowe dokumenty Rady...*, s. 249.

⁶ Ratyfikowana przez Polskę w dniu 8 września 1937 r. (Dz. U. z 1937 r. Nr 86, poz. 617).

Natomiast z Konwencji MOP nr 18 z 1925 r. w sprawie odszkodowania za choroby zawodowe, przyjętej w Genewie dnia 10 czerwca 1925 r.⁷, wynika jedynie zobowiązanie do zapewnienia ofiarom chorób zawodowych lub członkom ich rodzin odszkodowania na zasadach ogólnych swego ustawodawstwa krajowego dotyczącego odszkodowania za wypadki przy pracy. Konwencja MOP nr 121 z 1964 r. dotycząca świadczeń w razie wypadków przy pracy i chorób zawodowych, która nie została ratyfikowana przez Polskę⁸, przewiduje w art. 9 zapewnienie poszkodowanym takich świadczeń jak: opieka lekarska i świadczenia pokrewne w razie stanu chorobowego oraz świadczenia pieniężne z tytułu niezdolności do pracy lub utraty środków utrzymania przez określone grupy osób z powodu śmierci żywiciela rodziny.

2. Stan prawny przed 1968 r.

Przed wyodrębnieniem systemu świadczeń przysługujących pracownikowi z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej szkoda była przedmiotem kompensaty roszczeń na podstawie prawa cywilnego, więc ich wypłatą obciążony był bezpośrednio pracodawca. Pod koniec XIX wieku uznano, że był to zbyt duży ciężar dla pracodawców, hamujący ich postęp gospodarczy, co skłoniło do rozwoju systemu ubezpieczeń. W zamian za składkę na ubezpieczenie pracodawca był zwolniony z wypłaty świadczeń z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej. Warunki uzyskania tych świadczeń oraz ustawowo określona wysokość powodowały jednak ograniczenie kompensaty szkody doznanej przez pracownika w związku z uczestnictwem w procesie pracy⁹.

Ustawa scaleniowa przewidywała ubezpieczenie od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych, z którego przysługiwała renta wypadkowa (art. 169 ust. 1). Inwalidztwo było ustalane procentowo, gdy utrata zdolności do zarabkowania nastąpiła co najmniej w wysokości 10% (art. 139 ust. 1 pkt b ustawy scaleniowej), zaś po nowelizacji ustawy scaleniowej

⁷ Ratyfikowana przez Polskę w dniu 8 września 1937 r. (Dz. U. z 1937 r. Nr 86, poz. 619), znolizowana przez Konwencję MOP nr 42 o chorobach zawodowych z 1934 r. (Dz. U. z 1949 r. Nr 31, poz. 235).

⁸ Tekst Konwencji dostępny na stronie internetowej: www.mop.pl

⁹ J. Broł, *Świadczenia wypadkowe (w:) Rozwój ubezpieczeń społecznych w Polsce*, red. Cz. Jackowski, Wrocław 1991, s. 329–330.

z 1949 r. – co najmniej w 25%, jeżeli okres takiej niezdolności trwał przynajmniej 4 tygodnie. W inwalidztwie wypadkowym uwzględniano – odmiennie niż w inwalidztwie z ogólnego stanu zdrowia – jedynie czynnik biologiczny, a więc z pominięciem kryteriów natury ekonomicznej. Istotną była bowiem ocena inwalidztwa z tego punktu widzenia, w jakim stopniu określony rodzaj oraz rozmiar uszkodzeń ciała lub rozstroju zdrowia spowodowanych wypadkiem w zatrudnieniu lub chorobą zawodową, pozabawiały lub ograniczały zdolność pracownika do zarabkowania, którą należało ustalić także na podstawie zawodu, wieku, płci – ale bez oceny sytuacji zarobkowej, czyli wysokości osiąganego wynagrodzenia w razie dalszego zatrudnienia. W celu zapobieżenia różnym ocenom w ustalaniu stopnia inwalidztwa w praktyce posługiwano się tabelami zawierającymi uszeregowane rodzaje uszkodzeń ciała i rozstroju zdrowia oraz określano w procentach stopień utraty zdolności do pracy zarobkowej¹⁰.

Członkowie rodziny z ubezpieczenia od wypadków i chorób zawodowych mogli otrzymać rentę wdowią, rentę sierocą, rentę dla dalszej rodziny lub zapomogę pośmiertną (art. 134 ustawy scaleniowej). Wysokość tych rent była ograniczona i wynosiła od 20% do 30% przeciętnego wynagrodzenia ubezpieczonego (art. 143–149 ustawy scaleniowej).

Dekret z 1954 r. wyodrębnił ubezpieczenie z tytułu inwalidztwa spowodowanego wypadkiem w zatrudnieniu lub chorobą zawodową. Z art. 39 dekretu z 1954 r. wynikało, że pracownicy z tytułu inwalidztwa wypadkowego mogli otrzymać rentę inwalidzką w wyższej kwocie od renty przysługującej z ogólnego inwalidztwa. Wysokość wypadkowej renty inwalidzkiej była uzależniona od wysokości zarobków, grupy inwalidztwa oraz zatrudnienia bądź braku zatrudnienia po wypadku. Przy ustalaniu wysokości renty inwalidzkiej dekret z 1954 r. odszedł od procentowego ustalania inwalidztwa i przyjął postulowany wcześniej system trzech grup inwalidzkich. W ten sposób ujednociono kryteria ustalania inwalidztwa wypadkowego oraz inwalidztwa z tytułu ogólnego stanu zdrowia. Kolejną zmianą polegała na tym, że stwierdzenie inwalidztwa było uzależnione od oceny uposłedzenia biologicznego oraz jego ekonomicznych skutków w sferze zawodowej¹¹.

¹⁰ *Ibidem*, s. 349. Zob. J. Pasternak, *Pojęcie inwalidztwa w powszechnym systemie świadczeń rentowych*, PiP 1971, z. 8–9, s. 371. Posługiwano się tabelami autorstwa Jankowskiego, a dla ocen uszkodzeń oczu – Mischkego – zob. W. Warkalło, H. Zwolińska, *Odszkodowania i inne świadczenia wypadkowe*, Warszawa 1951, s. 186.

¹¹ Zob. J. Broł: *Świadczenia... (w:) Rozwój ubezpieczeń...*, red. Cz. Jackowiak, s. 350.

Członkowie rodziny mogli otrzymać rentę rodzinną, która przysługiwała jako jedno świadczenie dla wszystkich członków rodziny pozostałych po zmarłym pracowniku (art. 51 dekretu z 1954 r.). W razie śmierci pracownika spowodowanej wypadkiem w zatrudnieniu lub chorobą zawodową warunki uzyskania renty rodzinnej oraz jej wysokość różniły się od renty rodzinnej przysługującej z powodu śmierci pracownika z innych przyczyn (art. 46 ust. 2, art. 50 ust. 3, art. 52 ust. 2 dekretu z 1954 r.)¹².

Uregulowanie świadczeń z tytułu wypadku w zatrudnieniu i choroby zawodowej w ustawie scaleniowej, a następnie w dekreście z 1954 r. spowodowało, że zostały one włączone do systemu świadczeń ubezpieczeniowych, przy czym świadczenia wypadkowe były wyższe od świadczeń z tytułu ogólnego inwalidztwa. Ponadto ustawodawca zwolnił z wymogu upływu „okresu wyczekiwania” (stażu pracy) w przypadku dochodzenia świadczeń wypadkowych oraz zezwolił na dalszą wypłatę renty (z niewielką jej obniżką) w razie, gdy pracownik nadal zarabkował¹³. Wcześniejsze systemy świadczeń z tytułu wypadku związanego z pracą, określone w ustawie scaleniowej oraz w dekreście z 1954 r., obejmowały takie świadczenia jak renty inwalidzkie, renty rodzinne, dodatki do rent rodzinnych, pomoc leczniczą, świadczenia w naturze, jednak nie przewidywały jednorazowego odszkodowania. Tak więc funkcję kompensaty szkody doznanej przez pracownika w związku z pracą w głównej mierze spełniały renty.

3. Charakterystyka jednorazowego odszkodowania z ubezpieczenia wypadkowego

W myśl art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy wypadkowej, jednorazowe odszkodowanie przysługuje ubezpieczonemu, który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej. Prawo do jednorazowego odszkodowania mają także członkowie rodziny w razie śmierci ubezpieczonego (rencisty) spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy wypadkowej). Stwierdzenie wypadku przy pracy lub choroby za-

¹² *Ibidem*, s. 351.

¹³ Zob. E. Modliński, *System świadczeń (odszkodowań) wypadkowych według polskich ustaw z 23.01.1968 r.*, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska sectio G*, 1971, vol. XVIII, s. 57 i n.

- Wyrok SN z dnia 30 lipca 1997 r., II UKN 192/97, OSNP 1998, nr 12, poz. 367, LEX nr 32802
- Wyrok SN z dnia 7 sierpnia 1997 r., II UKN 245/97, OSNP 1998, nr 12, poz. 370, LEX nr 32805
- Wyrok z dnia 16 grudnia 1997 r., II UKN 407/97, OSNP 1998, nr 21, poz. 644, LEX nr 34002
- Wyrok SN z dnia 13 stycznia 1998 r., II UKN 446/97, OSNP 1998, nr 23, poz. 693, LEX nr 34287
- Wyrok SN z dnia 28 stycznia 1998 r., II UKN 482/97, OSNP 1999, nr 2, poz. 63, LEX nr 34533
- Wyrok SN z dnia 28 stycznia 1998 r., II UKN 483/97, OSNP 1999, nr 2, poz. 64, LEX nr 34535
- Wyrok SN z dnia 18 lutego 1998 r., II UKN 529/97, OSNP 1999, nr 4, poz. 144, LEX nr 35048
- Wyrok SN z dnia 8 kwietnia 1998 r., II UKN 557/98, PiZS 1999, nr 9, s. 35, LEX nr 37338
- Uchwała SN z dnia 17 kwietnia 1998 r., III ZP 45/97, OSNP 1998, nr 24, poz. 712, LEX nr 32576
- Wyrok SN z dnia 23 kwietnia 1998 r., II UKN 11/98, OSNP 1999, nr 7, poz. 253, LEX nr 34716
- Wyrok SN z dnia 5 maja 1998 r., II UKN 29/98, OSNP 1999, nr 8, poz. 288, LEX nr 35704
- Wyrok SN z dnia 7 maja 1998 r., I PKN 72/98, OSNP 1999, nr 9, poz. 303, LEX nr 35803
- Wyrok SN z dnia 27 maja 1998 r., II UKN 70/98, OSNP 1999, nr 12, poz. 403, LEX nr 36348
- Wyrok SN z dnia 15 lipca 1998 r., II UKN 123/98, OSNP 1999, nr 13, poz. 435, LEX nr 36063
- Wyrok SN z dnia 5 sierpnia 1998 r., II UKN 146/98, OSNP 1999, nr 15, poz. 496, LEX nr 37001
- Wyrok SN z dnia 18 sierpnia 1998 r., II UKN 86/99, OSNP 2001, nr 1, poz. 20, LEX nr 39589
- Wyrok SN z dnia 9 września 1998 r., II UKN 186/98, OSNP 1999, nr 17, poz. 558, LEX nr 37085
- Wyrok SN z dnia 23 września 1998 r., II UKN 217/98, OSNP 1999, nr 19, poz. 622, LEX nr 35422
- Wyrok SN z dnia 13 października 1998 r., II UKN 253/98, OSNP 1999, nr 21, poz. 697, LEX nr 37734

- Wyrok SN z dnia 8 grudnia 1998 r., II UKN 349/98, OSNP 2000, nr 2, poz. 78, LEX nr 38800
- Wyrok SN z dnia 22 stycznia 1999 r., II UKN 443/98, OSNP 2000, nr 6, poz. 237, LEX nr 35824
- Wyrok SN z dnia 11 lutego 1999 r., II UKN 472/98, OSNP 2000, nr 7, poz. 292, LEX nr 39576
- Wyrok SN z dnia 11 lutego 1999 r., II UKN 465/98, OSNP 2000, nr 7, poz. 288, LEX nr 36312
- Wyrok SN z dnia 3 marca 1999 r., II UKN 504/98, OSNP 2000, nr 9, poz. 364, LEX nr 36764
- Wyrok SN z dnia 8 kwietnia 1999 r., II UKN 551/98, OSNP 2000, nr 11, poz. 437, LEX nr 37101
- Wyrok SN z dnia 18 marca 1999 r., II UKN 523/98, OSNP 2000, nr 10, poz. 396, LEX nr 36357
- Wyrok SN z dnia 16 kwietnia 1999 r., II UKN 574/98, OSNP 2000, nr 12, poz. 480, LEX nr 40251
- Wyrok SN z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 687/98, OSP 2001, z. 2, poz. 34, LEX nr 41440
- Wyrok SN z dnia 30 czerwca 1999 r., II UKN 24/99, OSNP 2000, nr 18, poz. 697, LEX nr 41590
- Wyrok SN z dnia 18 sierpnia 1999 r., II UKN 87/99, OSNP 2000, nr 20, poz. 760, LEX nr 42325
- Wyrok SN z dnia 18 sierpnia 1999 r., II UKN 89/99, OSNP 2000, nr 20, poz. 762, LEX nr 38006
- Wyrok SN z dnia 23 września 1999 r., II UKN 128/99, OSNP 2001, nr 3, poz. 74, LEX nr 45286
- Wyrok SN z dnia 8 października 1999 r., II UKN 545/98, OSNP 2001, nr 1, poz. 21, LEX nr 40207
- Wyrok SN z dnia 12 października 1999 r., II UKN 144/99, OSNP 2001, nr 2, poz. 44, LEX nr 44931
- Wyrok SN z dnia 19 listopada 1999 r., II UKN 198/99, OSNP 2001, nr 4, poz. 128, LEX nr 45287
- Wyrok SN z dnia 23 listopada 1999 r., II UKN 208/99, OSNP 2001, nr 5, poz. 172, LEX nr 45523
- Wyrok SN z dnia 30 listopada 1999 r., II UKN 221/99, OSNP 2001, nr 6, poz. 205, LEX nr 46322
- Wyroku SN z dnia 15 grudnia 1999 r., II UKN 380/98, OSNP 2000, nr 4, poz. 150, LEX nr 39054

- Wyrok SN z dnia 11 stycznia 2000 r., II UKN 258/99, OSNP 2001, nr 9, poz. 318, LEX nr 46738
- Wyrok SN z dnia 25 stycznia 2000 r., II UKN 347/99, OSNP 2001, nr 11, poz. 395, LEX nr 47073
- Wyrok SN z dnia 26 stycznia 2000 r., I PKN 493/99, OSNP 2001, nr 11, poz. 384, LEX nr 41598
- Wyrok SN z dnia 16 lutego 2000 r., II UKN 416/99, OSNP 2001, nr 16, poz. 520, LEX nr 48280
- Wyrok SN z dnia 10 lutego 2000 r., II UKN 395/99, OSNP 2001, nr 15, poz. 496, LEX nr 48117
- Wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2000 r., II UKN 468/99, OSNP 2001, nr 19, poz. 590, LEX nr 48990
- Wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2000 r., II UKN 481/99, OSNP 2001, nr 19, poz. 593, LEX nr 40312
- Wyrok SN z dnia 12 maja 2000 r., II UKN 540/99, OSNP 2001, nr 21, poz. 652, LEX nr 49142
- Wyrok SN z dnia 6 września 2000 r., II UKN 699/99, OSNP 2002, nr 5, poz. 127, LEX nr 43889
- Wyrok SN z dnia 14 września 2000 r., II UKN 708/99, OSNP 2002, nr 6, poz. 145, LEX nr 51144
- Wyrok z dnia 26 września 2000 r., III CKN 1089/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 37, LEX nr 44288
- Wyrok SN z dnia 4 października 2000 r., I PKN 70/00, OSNP 2002, nr 11, poz. 262, LEX nr 53411
- Wyrok SN z dnia 17 listopada 2000 r., II UKN 49/00, OSNP 2002, nr 11, poz. 275, LEX nr 53426
- Wyrok SN z dnia 22 listopada 2000 r., II UKN 63/00, OSNP 2002, nr 13, poz. 316, LEX nr 53821
- Wyrok SN z dnia 30 listopada 2000 r., II UKN 90/00, OSNP 2002, nr 13, poz. 318, LEX nr 46405
- Wyrok SN z dnia 1 grudnia 2000 r., II UKN 107/00, OSNP 2002, nr 14, poz. 342, LEX nr 49261
- Wyrok SN z dnia 6 stycznia 2000 r., II UKN 279/99, OSNP 2001, nr 8, poz. 286, LEX nr 46511
- Wyrok SN z dnia 28 marca 2001 r., II UKN 290/00, OSNP 2002, nr 24, poz. 602, LEX nr 48492
- Wyrok SN z dnia 15 maja 2001 r., II UKN 392/00, OSNP 2003, nr 2, poz. 46, LEX nr 57138

- Wyrok SN z dnia 29 maja 2001 r., II UKN 374/00, OSNP 2003, nr 4, poz. 104, LEX nr 48490
- Wyrok SN z dnia 19 czerwca 2001 r., II UKN 419/00, OSNP 2003, nr 5, poz. 136, LEX nr 74899
- Wyrok SN z dnia 19 czerwca 2001 r., II UKN 424/00, OSNP 2003, nr 6, poz. 155, LEX nr 49009
- Wyrok SN z dnia 3 lipca 2001 r., II UKN 465/00, OSNP 2003, nr 7, poz. 185, LEX nr 76248
- Wyrok SN z dnia 15 listopada 2001 r., II UKN 622/00, OSNP 2003, nr 17, poz. 418, LEX nr 79839
- Wyrok SN z dnia 18 stycznia 2002 r., III RN 192/00, OSNP 2002, nr 15, poz. 346, LEX nr 53560 (teza wyroku częściowo nieaktualna)
- Wyrok SN z dnia 14 lutego 2002 r., I PKN 853/00, OSNP-wkł. 2002, nr 18, poz. 4, LEX nr 54886
- Wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2002 r., V CKN 1010/00, OSNC 2003, nr 4, poz. 56, LEX nr 55467
- Wyrok SN z dnia 5 marca 2003 r., II UK 188/02, Sł. Prac. 2004, nr 2, s. 32, LEX nr 103301
- Wyrok SN z dnia 19 marca 2003 r., II UK 267/02, M.P.Pr.2004, nr 11, s. 16, LEX nr 102985
- Wyrok SN z dnia 7 maja 2003 r., II UKN 271/02, niepubl.
- Wyrok SN z dnia 21 października 2003 r., I CK 410/02, LEX nr 82269
- Wyrok SN z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 40, LEX nr 141820
- Wyrok SN z dnia 11 marca 2004 r., II UK 260/03, OSNP 2004, nr 21, poz. 377, LEX nr 125743
- Wyrok SN z dnia 24 listopada 2004 r., I UK 3/04, OSNP 2005, nr 8, poz. 116, LEX nr 146568
- Wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2005 r., I PK 218/04, OSN 2005, nr 21, poz. 341
- Wyrok SN z dnia 22 czerwca 2005 r., I PK 253/04, OSNP 2006, nr 5–6, poz. 73, LEX nr 174244
- Wyrok SN z dnia 5 lipca 2005 r., I PK 293/04, Pr. Pracy 2005, nr 11, s. 35, LEX nr 158059
- Wyrok SN z dnia 13 lipca 2005 r., I UK 314/04, OSNP 2006, nr 9–10, poz. 159, LEX nr 180296
- Wyrok SN z dnia 8 grudnia 2005 r., I UK 99/05, OSNP 2006, nr 21–22, poz. 337, LEX nr 181551

- Wyrok SN z dnia 13 stycznia 2006 r., I UK 155/05, OSNP 2006, nr 23–24, poz. 368, LEX nr 211765
- Wyrok SN z dnia 24 stycznia 2006 r., I UK 116/05, OSNP 2007, nr 1–2, poz. 24, LEX nr 212647
- Wyrok SN z dnia 12 kwietnia 2006 r., I UK 286/06, OSNP 2008, nr 9–10, poz. 144, LEX nr 384311
- Wyrok SN z dnia 29 września 2006 r., II UZP 10/06, OSNP 2007, nr 5–6, poz. 75, LEX nr 193150
- Wyrok SN z dnia 5 grudnia 2006 r., II PK 102/06, OSNP 2008, nr 1–2, poz. 11, LEX nr 350391

Orzeczenia Trybunału Ubezpieczeń Społecznych

- Wyrok TUS z dnia 11 lutego 1947 r., R 1/47 omówiony przez T. Swinarskiego, *Glosa do uchwały SN z 9.04.1968 r., III UZP 1/68*, OSPiKA 1969, nr 3, poz. 57, s. 104
- Wyrok TUS z dnia 19 września 1958 r., TR III 149/58, OSPiKA 1960, nr 3, poz. 63
- Wyrok TUS z dnia 16 stycznia 1961 r., IV NRT 2/60, PiP 1961, z. 11, s. 851
- Wyrok TUS z dnia 22 marca 1963 r., II TR 1929/61, OSPiKA 1964, nr 12, poz. 502
- Wyrok TUS z dnia 13 marca 1964 r., II TR 312/64, OSPiKA 1966, z. 2, poz. 31
- Wyrok TUS z dnia 21 listopada 1968 r., I TR 1302/68, OSPiKA 1970, nr 5, poz. 113
- Wyrok TUS z dnia 15 października 1969 r., I TR 1098/69, OSPiKA 1971, nr 2, poz. 24
- Wyrok TUS z dnia 23 marca 1970 r., I TO 350/70, OSPiKA 1971, nr 7–8, poz. 136
- Wyrok TUS z dnia 4 listopada 1970 r., III TO 1316/70, PiZS 1971, nr 8–9, s. 114
- Wyrok TUS z dnia 24 marca 1971 r., III TR 1709/70, PiZS 1972, nr 7, s. 64
- Wyrok TUS z dnia 1 czerwca 1974 r., III TR 496/74, PiZS 1975, nr 5, s. 56

Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego

- Wyrok TK z dnia 4 grudnia 2001 r., SK 18/00, OTK 2001, nr 8, poz. 256, LEX nr 50257
- Wyrok TK z dnia 24 kwietnia 2002 r., P 5/01 (Dz. U. Nr 78, poz. 713)

- Wyrok TK z dnia 7 października 2003 r., K 4/02, OTK-A 2003, nr 8, poz. 80, LEX nr 81785
- Wyrok TK z dnia 3 marca 2004 r., K 29/03, OTK-A 2004, nr 3, poz. 17, LEX nr 107946
- Wyrok TK z dnia 30 października 2006 r., P 10/06, OTK-A 2006, nr 9, poz. 128, LEX nr 210825
- Wyrok TK z dnia 27 listopada 2007 r., SK 18/05, OTK-A nr 10, poz. 128, LEX nr 318043
- Wyrok TK z dnia 19 czerwca 2008 r., P 23/07 (Dz. U. Nr 116, poz. 740)

Orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego i Sądu Administracyjnego

- Wyrok NSA w Warszawie z dnia 4 września 1981 r., II SA 221/81, ONSA 1981, nr 2, poz. 84, LEX nr 11246
- Wyrok NSA z dnia 21 stycznia 1982 r., II SA 888/81, OSPiKA 1984, nr 4, poz. 75
- Wyrok NSA w Warszawie z dnia 7 kwietnia 1982 r., II SA 372/82, ONSA 1982, nr 1, poz. 33, LEX nr 11285
- Wyrok NSA w Warszawie z dnia 15 lipca 1982 r., II SA 918/82, ONSA 1982, nr 2, poz. 71, LEX nr 11302
- Wyrok SA w Białymstoku z dnia 15 grudnia 1993 r., III AUr 411/93, PS-wkł. 1994, nr 4, poz. 14, LEX nr 11752
- Wyrok NSA w Warszawie z dnia 7 stycznia 1994 r., I SA 1640/93, ONSA 1995, nr 1, poz. 28, LEX nr 10553
- Wyrok SA w Gdańsku z dnia 7 stycznia 1994 r., III AUr 1027/93, OSA 1994, z. 6, poz. 38, LEX nr 13783
- Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 24 lutego 1994 r., III APr 160/93, Pr. Pracy 1995, nr 2, s. 39, LEX nr 13364
- Wyrok SA w Katowicach z dnia 29 grudnia 1995 r., III APr 63/95, OSA 1997, z. 1, poz. 2, LEX nr 28565
- Wyrok SA w Poznaniu z dnia 16 stycznia 1996 r., III AUr 664/95, Pr. Pracy 1996, nr 9, s. 48, LEX nr 25615
- Wyrok SA w Warszawie z dnia 29 lutego 1996 r., III AUr 148/96, Pr. Pracy 1996, nr 11, s. 48, LEX nr 25723
- Wyrok SA w Gdańsku z dnia 12 czerwca 1997 r., II SA/Gd 1234/96, Pr. Pracy 1998, nr 1, s. 41, LEX nr 31399

- Wyrok SA w Lublinie z dnia 18 września 1997 r., III AUa 266/97, Apel.-Lub. 1997, nr 4, poz. 25, LEX nr 31472
- Wyrok NSA w Warszawie z dnia 24 lutego 1998 r., I SA 1520/97, ONSA 1998, nr 4, poz. 150, LEX nr 34026
- Wyrok NSA w Katowicach z dnia 2 kwietnia 1999 r., II SA/Ka 1313/97, Pr. Pracy 2000, nr 5, s. 35, LEX nr 39950
- Wyrok SA w Białymstoku z dnia 3 marca 1999 r., III AUa 14/99, OSA 1999, z. 6, poz. 34, LEX nr 37387
- Wyrok NSA w Krakowie z dnia 16 listopada 1999 r., II SA/Kr 72/99, Pr. Pracy 2000, nr 6, s. 39, LEX nr 40214
- Wyrok SA w Warszawie z dnia 22 lutego 2000 r., III AUa 864/99, OSA 2001, z. 10, poz. 37, LEX nr 49074
- Wyrok SA w Katowicach z dnia 22 lutego 2001 r., III AUa 1750/00, Wokanda 2002, nr 9, s. 39, LEX nr 54821
- Wyrok SA w Białymstoku z dnia 26 marca 2002 r., III AUa 146/02, OSA 2003, z. 3, poz. 13, LEX nr 74515
- Wyrok SA w Warszawie z dnia 17 lipca 2003 r., III AUa 293/02, OSA 2003, z. 11, poz. 42, LEX nr 81849

Oficyna

a Wolters Kluwer business

Czytelnia Czasopism Prawniczych

www.czytelniaonline.pl

Czytelnia Czasopism
Prawniczych on-line to baza
artykułów, glos
i komentarzy autorskich oraz
innych materiałów
opublikowanych na łamach
czasopism prawniczych

Co zyskuje Klient korzystając z Czytelni Czasopism Prawniczych on-line?

- oszczędność czasu poświęconego na poszukiwanie roczników,
- pewność, że wyświetlana treść dokładnie odpowiada artykułom drukowanym,
- proste kopiowanie i wklejanie cytowanych fragmentów (dostępne w nowszych rocznikach),
- możliwość kopiowania i zapisywania we własnych katalogach najbardziej istotnych dla Użytkownika artykułów.

Dr Wioletta Witoszko – asystent w Katedrze Prawa Pracy na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Przedmiotem jej zainteresowań naukowych jest prawo pracy i ubezpieczeń społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Jest autorką ponad 20 publikacji.

■ Przedmiotem niniejszej monografii jest instytucja jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Została ona poddana kompleksowej analizie z uwzględnieniem nie tylko regulacji prawa ubezpieczeń społecznych, ale także prawa cywilnego i prawa pracy. Zmiany w zakresie unormowania jednorazowego odszkodowania wprowadzone ustawą wypadkową z 2002 r. skłoniły autorkę do rozważań na temat jego charakteru prawnego oraz rodzaju szkody, którą pokrywa. Ponadto analizie poddano obowiązek ubezpieczenia wypadkowego, wypadków przy pracy, a także – nieomawiane dotychczas szerzej w literaturze – pojęcie choroby zawodowej, przestanki i funkcje jednorazowego odszkodowania przysługującego członkom rodziny oraz potrącenie odszkodowania wypadkowego w razie dochodzenia uzupełniających roszczeń cywilnoprawnych.

■ Książka jest adresowana do prawników (teoretyków i praktyków), którzy zainteresowani są problematyką wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz związanych z nimi świadczeń. Może być ona pomocna także studentom, chcącym poszerzyć wiedzę z zakresu ubezpieczenia wypadkowego.

Cena 69 zł

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-264-0221-0

9 788326 402210

Zamówienia:

tel. 022 535 81 22, fax 022 535 81 39

zamowienia.ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

Księgarnia internetowa www.profinfo.pl